ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM

Grgić, Lucija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:170190

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-29**

Repository / Repozitorij:

Repository of Faculty of humanities and social sciences

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM

LUCIJA GRGIĆ

Split, 2021.

Odsjek za filozofiju

Studij filozofije

Etika

ETIKA IMIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM

Studentica:

Lucija Grgić

Mentorica:

izv. prof. dr. sc. Marita Brčić Kuljiš

Split, rujan, 2021.

SADRŽAJ

UVOD 1

1. ETIKA IMIGRACIJE 2

1.1. Što je etika imigracije? 2

1.2. Rasprava o zatvorenim i otvorenim granicama 4

2. LIBERALNI REALIZAM 9

2.1. Liberalna vizija političkog 10

2.2. Realistička vizija političkog 13

2.3. Temelji liberalnog realizma 17

3. LIBERALNI REALIZAM U ETICI IMIGRACIJE 23

4. ZAKLJUČAK 26

LITERATURA 27

SAŽETAK 29

ABSTRACT 30

PRILOZI 31

UVOD

Etika imigracije bavi se normativnim problemima s kojima se države susreću prilikom kretanja pojedinaca preko granica. Centralno pitanje etike imigracije jest imaju li države pravo ograničiti imigraciju ili bi trebale otvoriti granice za svih, te na kojim kriterijima i vrijednostima bi se takva imigracijska politika temeljila. U raspravama o imigraciji najčešće se susrećemo s jednostavnim odgovorima, odnosno osoba je za ili protiv restrikcijske imigracijske politike, ali etika imigracije ide korak dalje. Ona ne obuhvaća samo generalna pitanja o imigraciji već se bavi problematikom koja razmatra i vrlo specifične slučajeve u kojima pojedinci žele ili trebaju imigrirati.

Liberalni realizam je jedan od pristupa etike imigracije koji se može opisati kao „zlatna sredina" između argumenata za zatvorene i za otvorene granice. Kao što sam naziv govori, to je spoj liberalizma i realizma. Iz realizma proizlazi stav da je međunarodni poredak opasno anarhičan, te da je jedini racionalan pristup nacionalnih država da slijede svoj vlastiti interes. Na ovaj stav se nadovezuje liberalizam smatrajući da se liberalne institucije trebaju zaštiti neliberalnim praksama: „Liberalni realizam je prihvaćanje da liberalne institucije, poput sustava socijalne skrbi, moraju biti zaštićene neliberalnim praksama, i opravdanje ovoga pozivanjem na realističke argumente u vezi s nacionalnim interesom."[1]

[1] Phillip Cole, 2007. Human rights and the national interest: migrants, healthcare and social justice. *Journal of Medical Ethics*, 33 (5), str. 272. „Liberal realism is the acceptance that liberal institutions such as a welfare system have to be protected by illiberal practices, and the justification of this by appeal to realist arguments to do with the national interest."

1. ETIKA IMIGRACIJE

1.1. Što je etika imigracije?

Problem imigracije izaziva nas da preispitamo svoje stavove o jednakosti i slobodi, građanstvu i pripadnosti te pravima i odgovornostima koji iz toga slijede. U filozofskim i političkim teorijama o migraciji prednost se često daje normativnim obvezama dok se njihovo odražavanje u politici stavlja na drugo mjesto. Zbog ovoga se problemi o statusu, pravima i životnim šansama imigranata gube u raspravama o pravima državama na restriktivnu imigracijsku politiku.[2] S druge strane imamo etičko promišljanje o ovim problemima: „Etika se odnosi na izbore, posebno na odabir dobrog ili moralno ispravnog načina djelovanja“.[3] Imigracijska etika daje prioritet upravo ovim problemima koji se u drugim raspravama nalaze na sekundarnom mjestu. „Etika imigracije trebala bi ispitati izbor kako se on suočava sa svakom od ovih disciplina: postoje li neki izbori, tko izabire i kako se onda izbori mogu ocijeniti u smislu moralne dobrote.“[4] Pokušava odgovoriti na pitanje imaju li pojedinci pravo na slobodno kretanje između granica država ili pak države imaju pravo zatvoriti granice za neželjene imigrante kako bi ispunile svoju moralnu obvezu prema domaćem stanovništvu i osigurale mu dobar život. Pri pokušajima da se odgovori na ovo pitanje često se moral izjednačava s interesom, to jest, ako je pojedincu dobro, on to shvaća kao opće dobro. Ipak, u svijetu u kojem vlada globalna nejednakost, progoni, nasilje i zanemarivanje ljudskih prava potrebno je sagledati širu sliku kako bismo dali moralno zadovoljavajući odgovor.[5] Postoje mnoge teorije o tome kakvu imigracijsku politiku bi države trebale voditi i na koji način, a uglavnom se svrstavaju na one za zatvorene granice i one za otvorene granice. U etici imigracije na centralno mjesto se stavljaju moral i prava. Kada se to uzme u obzir, pitanje o imigracijskoj politici postaje utoliko kompleksnije.

Iako se glavna rasprava u etici imigracije vodi oko pitanja imaju li države i njihovo domaće stanovništvo moralno pravo na ograničavanje prijema potencijalnih useljenika, ona obuhvaća i

[2] Joseph Carens, 2013. *The Ethics of Immigration*. Oxford, Oxford University Press, str. 252. „Ethics is about choices, specifically choosing the good or the morally correct course of action.“
[3] Teresa A. Sullivan, 1996. Immigration and the Ethics of Choice, *The International Migration Review*, 30 (1), str. 90. „An ethics of immigration should examine choice as it confronts each of these disciplines: whether there are any choices to make, who makes the choices, and then how the choices can be evaluated in terms of moral goodness.“
[4] Ibid., str. 90.
[5] Myron Weiner, 1996. Ethics, National Sovereignty and the Control of Immigration, *The International Migration Review*, 30 (1), str. 171.

mnoga pitanja izvan toga kao na primjer: Prema kojim bi kriterijima i/ili vrijednostima država imigrantima trebala dopustiti prelazak granice? Koja prava, privilegije i dužnosti bi imale te individue u novoj državi? Koje dužnosti bogata država ima prema imigrantima kada ih regrutira iz siromašnih država? Na koji način bi države trebale ograničiti prijem imigranata? Bi li neovlašteni imigranti trebali imati pravo na državljanstvo u novoj državi? Bi li imigranti koji su izbjeglice, traže azile ili su njihova ljudska prava ugrožena na bilo koji drugi način trebali imati drugačije privilegije od onih koji prelaze granice kao na primjer privremeni radnici ili ekonomski migranti? Provođenje imigracijske politike je pitanje koje se nastavlja na pitanje usvajanja određenih imigracijskih politika. Također, vrlo je bitno i pitanje presjeka rase i imigranata zbog povijesti rasne diskriminacije u imigracijskim restrikcijama. Iako u filozofskim raspravama rasizma u pravilu nema jer su sudionici, bez obzira koju stranu zastupaju, iznimno antirasistički te osuđuju kriterije temeljene na rasizmu, povijesna pozadina se i dalje treba uzeti u obzir.[6] „Ostaje zabrinutost da su neke retorike i argumenti koji se trenutno koriste u raspravama o imigraciji i dalje eksplicitno ili prikriveno rasistički.“[7] Imigracijska etika se ne odnosi samo na implementaciju već postojećih moralnih pozicija na konkretno pitanje, nego nas izaziva i da preispitamo svoje filozofske teorije i normativna opredjeljenja.[8] „Nova normativna pitanja i dileme vezane uz imigraciju koje nastaju zbog promjena društveno -političkih okolnosti mogu se uvijek iznijeti na stol radi pažljivog i obzirnog etičkog promišljanja. Bez obzira na to koji se problemi razmatraju unutar njezine nadležnosti, imigracijska etika često uključuje sukobe između naših moralnih vrijednosti i načela (na primjer, između univerzalne jednakosti svih osoba bez obzira na nacionalnost i posebnih obveza koje možemo dugovati sunarodnjacima).“[9] Ipak, političko-filozofska rasprava o imigraciji još uvijek nam ne daje dovoljno sofisticirano razumijevanje o pravima potencijalnih useljenika na prelazak granice i pravima država da zatvore granice.

---

[6] Christopher Heath Wellman; Phillip Cole, 2011. *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York, Oxford University Press, str. 217.

[7] Jonathan Kwan, 2021. *What is Immigration Ethics?*. https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/immigration-ethics/immigration-ethics-resources/what-is-immigration-ethics/. Pristupljeno 5/9/2021. „The worry remains that some of the rhetoric and arguments currently employed in immigration debates continue to be either explicitly or covertly racist.“

[8] Ibid.

[9] Ibid. „New normative issues and dilemmas concerning immigration that arise due to changing sociopolitical circumstances can ever be brought to the table for careful and considerate ethical reflection. Regardless of whichever problems are considered within its purview, immigration ethics often involves conflicts between our moral values and principles (for instance, between the universal equality of all persons regardless of nationality and the special obligations we may owe to compatriots).“

1.2. Rasprava o zatvorenim i otvorenim granicama

U knjizi *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?* Welllman i Cole raspravljaju o pravima države na provođenje restrikcijske politike imigracije. Wellman iznosi stav da legitimne države imaju pravo zatvoriti granice za neželjene imigrante dok Cole zauzima stav da svi imaju univerzalno moralno pravo na prelazak granica te da države nemaju pravo zatvoriti svoje granice.[10] Bitno je naglasiti da se Wellman ipak ne zauzima za zatvorene granice (i sam smatra da su trenutni imigracijski režimi previše restriktivni), baš kao što se Cole ne zauzima za otvorene granice.[11] „Argumenti koje iznosimo odnose se na *prava*: imaju li države jednostrano pravo kontrolirati članstvo i uživaju li pojedinci temeljno pravo na slobodu međunarodnog kretanja.“[12] Coleovo zauzimanje za pravo imigranata na slobodno kretanje preko granica temelji se na emigraciji: „useljavanje se treba staviti pod isti međunarodni pravni okvir kao i emigracija, stvarajući temeljno ljudsko pravo na slobodu međunarodnog kretanja (baš kao što trenutno svi imaju pravo napustiti bilo koju državu, svi bi trebali imati pravo ući u bilo koju državu).“[13] Kontraargument se temelji na pretpostavci da bi otvaranje granica za svih značilo da će bogate države imati ogromne priljeve imigranata koji bi im uzrokovali teške posljedice, a jedini način da se to spriječi jest da se državama dozvoli jednostrano pravo na zatvaranje granica.

U ovoj debati najistaknutiji argumenti koji se zalažu za pravo država na zatvaranje granica i ograničavanje imigracije su:

- Očuvanje kulture- Dolazak imigranata vidi se kao mijenjanje postojeće kulture u zajednici. Pretpostavimo da neka država za koju postoji veliki interes za useljavanje stranaca otvori granice. Veliki priljevi imigranata sigurno bi s vremenom počeli utjecati na kulturu te na taj način uznemirili domaće stanovništvo. Jasno je da većina ljudi želi očuvati svoju kulturu jer je ona nešto jedinstveno njihovoj zajednici.

[10] Christopher Heath Wellman; Phillip Cole, 2011. *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York, Oxford University Press, str. 7.
[11] Ibid., str. 7.
[12] Ibid., str. 7. „The arguments we advance are about *rights*: whether states have a unilateral right to control membership, and whether individuals enjoy a fundamental right to freedom of international movement.” Ibid., str. 7.
[13] “Immigration should be brought under the same international legal framework as emigration, creating a fundamental human right to freedom of international movement (just as currently everybody has the right to leave any state, everybody should have the right to enter any state).“

- Održavanje ekonomije- Zagovornici ovog argumenta drže da domaće gospodarstvo može izdržavati samo određen broj radnika. Jasno je da bi u slučaju velikog priljeva imigranata koji su voljni raditi za puno manje plaće štetu snosili upravo domaći radnici, uglavnom oni manje kvalificirani.
- Podjela državnih dobara- Glavna ideja ovog argumenta sastoji se u tome da bi bogatije države trebale ograničiti imigraciju kako bi mogle nastaviti pružati svom stanovništvu ono što mu pružaju sada u vidu dobara poput zdravstvenog osiguranja i socijalne pomoći. Bitno je naglasiti da ovaj argument ne podržava ideju da bi sve države trebale imati pravo donositi i provoditi vlastitu imigracijsku politiku nego samo pokazuje da je to moguće kod bogatih socijalnih država sve dok svijetom vlada međunarodna nejednakost.
- Političko funkcioniranje- Ovaj argument potječe od liberalno-nacionalističkog pristupa te se temelji na uvjerenju da bogate liberalne države trebaju zatvoriti svoje granice kako bi mogle pravilno funkcionirati. Ističe kako su njihovi državljani spremni podnositi ogromne političke žrtve koje su potrebne kako bi se održala dinamičnost demokracije i pravična raspodjela državnih dobara te je to ono što omogućava državama ove vrste da funkcioniraju na način na koji jesu. Razlog zašto su oni spremni na ovu vrstu slobodnog žrtvovanja jest zato što imaju zajednički osjećaj pripadništva svojoj zemlji, to jest svjesni su postojanja iste kulture među njima te se na taj način međusobno identificiraju. Pretpostavka je da bi bili puno manje motivirani da nema ovakvog osjećaja među sunarodnjacima i da ne bi bili spremni toliko ulagati ili žrtvovati kako bi pomogli svojim manje sretnim sugrađanima.
- Uspostava sigurnosti- Nakon terorističkog napada 11. rujna 2001. godine u New Yorku, kojim su srušene zgrade *World Trade Center*-a, pozivanje na ovaj argument u svrhu zagovaranja zatvorenih granica postajalo je sve popularnije. Razumljivo je da će se ljudi zapitati koliko je sigurno otvoriti granice kada uzmemo u obzir prisutnost međunarodnog terorizma u današnjici.
- Političko samoodređivanje- Može li se država nazvati samoodređujućom ako nema pravo odrediti koji imigranti mogu ući, a koji ne mogu? Zagovornici ovog argumenta za zatvorene granice drže da je ograničavanje imigracije samo jedna komponenta općenitijeg prava države na političko samoodređenje. Neki smatraju da legitimnim

državama pravo da odlučuju s kim će se udružiti daje i ovlasti da odluče hoće li prihvatiti imigrante. Ovaj argument se sastoji od tri premise: „(1) legitimne države imaju pravo na političko samoodređenje, (2) sloboda udruživanja bitna je komponenta samoodređenja, i (3) sloboda udruživanja daje pravo odbiti udruživanje s drugima.“[14]

- Demokracija- Whelan smatra da za uspješno funkcioniranje demokracije treba postojati vladavina ljudi kojima se isto tako to vladanje nameće. Ovo je moguće samo ako je ta ista skupina pojedinaca koja je prvotno glasala naknadno vezana tim zakonom. Ako se ta skupina promijenila, onda nisu isti oni koji su glasali i oni na koje će se ono što je izglasano primijeniti, a to znači da nije došlo do samoodređenja. „Demokracija zahtijeva da se ljudi podijele na narode (svaki će narod, nadamo se, uživati u svojim demokratskim institucijama), pri čemu će svaka jedinica razlikovati svoje vlastite građane - shvaćene u političkom smislu kao one koji ovdje imaju pravo ostvarivati demokratska politička prava - i druge, koji se smatraju vanzemaljcima ovdje, iako su (nadamo se) građani negdje drugdje.“[15]
- Nadležnost- Jurisdikcijska teorija imigracije drži da su političke države moralno obvezane poštivati ljudska prava svih, ali su dužne *zaštititi* prava samo onih koji se nalaze na njihovom teritoriju. Dakle, kada se netko preseli u novu državu, njeni državljani postaju odgovorni za tu pridošlicu, sada sunarodnjaka, na način na koji nisu bili prije njenog dolaska. Iz ovoga slijedi da ako bi svi imali pravo kretati se slobodno i seliti gdje god htjeli, onda bi time svi dobili i pravo jednostrano nametati drugima moralne odgovornosti. Svatko tko cijeni individualnu slobodu će se usprotiviti snošenju odgovornosti za drugoga kada mu je ona jednostrano nametnuta.

[14] Christopher Heath Wellman, 2020. Immigration, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ur. Edward N. Zalta, https://plato.stanford.edu/archives/spr2020/entries/immigration/. Pristupljeno 9/9/2021. „(1) legitimate states have a right to political self-determination, (2) freedom of association is an essential component of self-determination, and (3) freedom of association entitles one to refuse to associate with others.“

[15] Frederick Whelan, 1998. Citizenship and Freedom of Movement: An Open Admissions Policy?; *Open Borders? Closed Societies? The Ethical and Political Issues*, ur. M. Gibney. London, Greenwood Press, str. 28. „Democracy requires that people be divided into peoples (each people hopefully enjoying its own democratic institutions), with each unit distinguishing between its own citizens—understood in a political sense as those eligible to exercise democratic political rights here—and others, who are regarded as aliens here, although (hopefully) citizens somewhere else.“

S druge strane imamo argumente za otvorene granice, a najzastupljeniji pristupi među njima su:

- Kozmopolitski egalitarizam- Ovaj pristup smatra da svi ljudi jednako zaslužuju moralno razmatranje uz centralno empirijsko zapažanje da zemlja rođenja ima značajan utjecaj na životne mogućnosti u budućnosti pojedinca. Ogromna razina međunarodne nejednakosti ne bi se nikome mogla zamjeriti da su stanovnici bogatih zemalja nešto učinili kako bi zaslužili toliko bolji životni standard od nekog stanovnika siromašne zemlje. Ako oni nisu ničim zaslužili bolji život, već se radi o samoj sreći jer su se rodili u bogatoj zemlji, odakle im pravo postaviti oružje na svoje granice i zabraniti ulazak imigrantima? Zagovornici ovog pristupa ovdje ne pronalaze nikakav razlog ili opravdanje za takvo djelovanje.

- Libertarijanizam- Libertarijanci smatraju da dominacija države nad imigracijom nisu u skladu s pravima pojedinaca. Radi se o tome da kada promislimo koja su prava pojedinaca u konfliktu s državnom kontrolom imigracije, prvo čega ćemo se dosjetiti je sloboda kretanja. Joseph Carens nam daje odličan primjer: „Pretpostavimo da je poljoprivrednik iz Sjedinjenih Država htio zaposliti radnike iz Meksika. Vlada mu ne bi imala pravo to zabraniti. Sprječavanje dolaska Meksikanaca kršilo bi prava i američkih poljoprivrednika i meksičkih radnika na dobrovoljne transakcije.“[16] Dakle, ako država ima isključivu imigracijsku politiku onda dvostruko ne poštuje prava pojedinaca jer ne samo da ometa slobodu kretanja izvana već ometa i prava domaćeg stanovništva da jednostrano pozovu strance na svoju zemlju.

- Demokracija- Arash Abizadeh tvrdi da su demokratska načela u stvari nespojiva s pravom države da isključuje strance: „svatko tko prihvaća istinski demokratsku teoriju političke legitimnosti na domaćem terenu time se zalaže za odbacivanje jednostranog domaćeg prava na kontrolu i zatvaranje državnih granica…“[17]. Ovaj argument se

[16] Joseph Carens, 1987. Aliens and Citizens: The Case for Open Borders, *Review of Politics*, 49 (2), str. 253.
„Suppose a farmer from the United States wanted to hire workers from Mexico. The government would have no right to prohibit him from doing this. To prevent the Mexicans from coming would violate the rights of both the American farmer and the Mexican workers to engage in voluntary transactions.“

[17] Arash Abizadeh, 2008. Democratic Theory and Border Coercion: No Right to Unilaterally Control Your Own Borders, *Political Theory*, 36 (1), str. 38. „Anyone who accepts a genuinely democratic theory of political legitimation domestically is thereby committed to rejecting the unilateral domestic right to control and close the state's boundaries…“

sastoji od dvije osnovne premise, jedne moralne i jedne deskriptivne. Moralna premisa predviđa da prisilna prisutnost države nije legitimna osim ako je demokratski opravdana za sve koji su prisiljeni. Deskriptivna premisa samo opaža da država primorava strance kada prisilno sprječava nepoželjne potencijalne useljenike da uđu na teritorij države. Dakle, ako država želi zatvoriti granice za strance, prvo im treba dati pravo glasa na izborima kojima bi se donijela odluka o (ne)usvajanju restriktivne politike imigracije.

- Utilitarizam- Zagovornici ovog pristupa smatraju da politika zatvorenih granica lišava svijet mnogih talenata koji ne mogu ostvariti svoj maksimum u svojoj državi rođenja. Baš kao što sustav u kojem su određeni poslovi rezervirani samo za muškarce, a drugi isključivo za žene lišava svijet izvrsnih muških radnika na „ženskim poslovima“ i izvrsnih ženskih radnika na „muškim poslovima“, tako i provođenje politike zatvorenih granica dovodi do neiskorištavanja mnogih talenata stranih radnika. S obzirom na ovo, čini se da bi geopolitički sustav bez ograničavanja useljavanja bio optimalan jer bi od njega profitirali pojedinci koji bi si osigurali bolji život te države koje bi dobile izvrsne radnike.

2. LIBERALNI REALIZAM

> „Na najtemeljnijoj razini, realizam naglašava političke sukobe, neslaganja i nesloge gdje liberalizam ističe politički konsenzus, sporazum i sklad.“[18]

Realizam i liberalizam su dvije naizgled nespojive teorije, potpuno različite jedna od druge. Politički realizam sagledava međunarodnu politiku na način da naglašava njezinu kompetitivnu stranu. Realisti smatraju da se države trebaju brinuti o vlastitoj sigurnosti, ostvarivanju vlastitih nacionalnih interesa i boriti se za vlast. Negativni aspekt realizma jest njegov skeptični pogled na relevantnost morala u odnosu među državama.[19]

S druge strane, liberalizam u političkom kontekstu pokušava pružiti politički okvir koji bi bio neutralan između kontroverznih sveobuhvatnih doktrina kao što su cjelokupna teorija vrijednosti, etička teorija, epistemologija ili kontroverzna metafizika osobe i društva.[20] Naglasak se stavlja na moral, slaganje i politički konsenzus.

Ipak, ove dvije teorije se „spajaju“ u liberalnom realizmu. Međutim, liberalni realizam nije doslovno povezivanje ovih dviju teorija već se radi o uravnotežavanju liberalne teorije na realističkim temeljima. Cilj je pronaći teoriju političkog koja će nam omogućiti da ispravno razumijemo i na taj način branimo uvjete za liberalnu politiku.[21] Realizam postavlja izazov liberalizmu na način da mu pruža temelje za uspostavljanje uvjerljivije liberalne teorije u kontekstu radikalnog političkog neslaganja.[22]

---

[18] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 2. „At the most fundamental level, realism emphasises political conflict, disagreement, and discord where liberalism highlights political consensus, agreement, and harmony.“

[19] W. Julian Korab-Karpowicz, 2018. Political Realism in International Relations, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ur. Edward N. Zalta. https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/realism-intl-relations/. Pristupljeno 9/9/2021.

[20] Ibid. Pristupljeno 9/9/2021.

[21] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 3.

[22] Ibid., str. 5.

2.1. Liberalna vizija političkog

Liberalizam je politička teorija čija je najbitnija karakteristika shvaćanje dopuštenog političkog djelovanja u okvirima normativnih i praktičnih ograničenja političke moći i u moralnim granicama.[23] Država i vladajući državni organi smatraju se prijetnjom individualnoj slobodi ukoliko se politička moć ne kontrolira na način da oni koji vladaju ne tiraniziraju one kojima se vlada. Liberalizam uzima suzdržanost kao glavnu vrlinu političke moći. Matt Sleat naziva liberalnu viziju političkog *konsenzusnom* zato što liberali smatraju da se politička aktivnost i politički odnosi trebaju odvijati unutar skupa načela koja su univerzalno prihvatili i podržali oni koji su im podređeni. Postavljanjem ovakvog konsenzusa kao uvjeta politike, njihova vizija osigurava reguliranje političkih udruga načelima i korištenje njihove moći na načine koji poštuju slobodu i moralnu jednakost svih osoba kojima vladaju.[24] Da bi ovaj cilj bio postignut, potrebno je objasniti na koji način se treba utvrditi odnos između slobode ljudi i zakona. Legitimitet ovdje predstavlja bitan kriterij jer osigurava da takvo pomirenje slobode i zakona vrijedi za sve članove nekog političkog udruženja. Sleat ga objašnjava u kontekstu liberalizma kao test kojim bi se dokazalo je li ispunjena normativna briga liberalizma o poštivanju slobode i moralne jednakosti svih osoba. Dakle, liberalna vizija političkog odbacuje opresivne i tiranijske oblike vladavine, te se zauzima za politiku koja omogućuje svim osobama da žive u skladu sa načelima koja i sami smatraju vlastitom voljom, a ne nametnutima.[25]

Iz ovoga slijedi da je, ukoliko se želi ostvariti liberalna vizija političkog, potrebno pronaći način da se individualna sloboda pomiri s evidentnom potrebom ljudi da žive u zajednici pod istim političkim autoritetom koji ima moć da provede poštivanje zakona prijetnjom ili upotrebom prisilne fizičke sile ako je potrebno.[26] Pronalazak rješenja dodatno je zakompliciran činjenicom da ljudi u modernim društvima često prihvaćaju oprečne ili barem različite moralne i vjerske stavove. Ako ljudi u jednoj zajednici imaju međusobno raznoliki raspon shvaćanja dobra, na koji način ih oni mogu nastaviti slijediti, a istovremeno podlijegati zakonima istog političkog autoriteta?

[23] Ibid., str. 21.
[24] Ibid., str. 21.
[25] Ibid., str. 22.
[26] Ibid., str. 22.

Naravno, uz pretpostavku da su sva njihova shvaćanja dobra, iako različita, *razložna*[27]. Dakle, politički poredak se ne može uspješno uspostaviti na način da jedna skupina ljudi vlada nad drugom putem sile. Politička zajednica treba se uspostaviti tako da njeni članovi prepoznaju njezina temeljna politička načela kao izraz vlastite volje, a ne nasilno nametanje tuđe.[28] Jean-Jacques Rousseau zaslužan je za shvaćanje odnosa slobode i zakona u novom svjetlu: „poslušnost zakonu koji si pojedinac propisuje je sloboda."[29] Drugim riječima, ljudi su slobodni samo ako poštuju moralne ili političke zakone koje su napravili sami za sebe. Ipak, najveći utjecaj ima Immanuel Kant koji donosi najrazvijeniju elaboraciju ove ideje o samonametanju moralnih i političkih zakona. On shvaća slobodu kao pravo svakog pojedinca da bude neovisan o prisili tuđe volje. Smatra da ljudi kao slobodni imaju sposobnost sami odrediti svoje ciljeve i odrediti put kako ih najbolje slijediti. Ti ciljevi će se, naravno, razlikovati od osobe do osobe, a postizanje ciljeva dovodi do sreće. Dakle, svaka osoba je na svom putu da pronađe sreću, to jest, ono što je za njih sreća. Kantovo razmišljanje o slobodi i zakonu temelji se na zlatnom pravilu: „Nitko me ne može natjerati da budem sretan u skladu s njegovim shvaćanjem dobrobiti drugih, jer svatko može tražiti svoju sreću na koji god način smatra prikladnim, sve dok ne narušava slobodu drugih da ostvare sličan cilj koji se može pomiriti sa slobodom svih ostalih unutar izvodljivog općeg zakona - tj. on mora drugima dati ista prava koja uživa."[30] Dakle, sloboda jedne osobe ograničena je samo slobodom druge osobe, to jest, slobodni smo raditi prema svojoj volji sve dok naše djelovanje ne ograničava slobodu nekog drugog. Na ovoj teoriji o slobodi se temelji Kantov univerzalni zakon o pravu: „Svaka radnja je ispravna ako može koegzistirati sa svačijom slobodom u skladu s univerzalnim zakonom, ili ako prema njezinoj maksimi sloboda izbora svakog može koegzistirati

[27] *„Razložne osobe, kažemo, nisu pokrenute općim dobrom kao takvim, nego željom, radi nje same, za društvenim svijetom u kojemu one, kao slobodne i jednake, mogu kooperirati s drugima na temelju uvjeta koje svi mogu prihvatiti. One inzistiraju na tome da unutar toga svijeta vrijedi recipročnost kako bi svi izvukli neku korist zajedno s drugima."* John Rawls, 2000. *Politički liberalizam*. Zagreb, KruZak, str. 45.

[28] Ibid., str. 23.

[29] Jean-Jacques Rousseau, 1997. Of the social contract, *The Social Contract and Other Later Political Writings*, ur. Victor Gourevitch. Cambridge, Cambridge University Press, str. 54. „Obedience to a law one prescribes for oneself is freedom."

[30] Immanuel Kant, 1997. On the common saying: This may be true in theory, but it does not apply in practice, *Political Writings*, ur. Hans Reiss. Cambridge, Cambridge University Press, str. 74. „No-one can compel me to be happy inaccordance with his conception of the welfare of others, for each may seek his happiness in whatever way he sees fit, so long as he does not infringe upon the freedom of others to pursue a similar end which can be reconciled with the freedom of everyone else within a workable general law – i.e. he must accord to others the same rights as he enjoys himself."

sa svačijom slobodom u skladu s univerzalnim zakonom.“[31] Zakonodavna volja političkog udruženja mora predstavljati volju svih jer je u protivnom nepravedna, to jest, svi pojedinci se moraju suglasiti da je ona ujedno njihova vlastita volja jer je u protivnom prisilno nametnuta. Iz ovoga slijedi da „jednostrana volja (a bilateralna, ali ipak *posebna* volja također je jednostrana) ne može svakoga staviti pod obvezu koja je sama po sebi uvjetna; za to je potrebna volja koja je *svestrana*, koja nije ujedinjena uvjetno, već apriorno i stoga nužno, i zbog toga je jedina volja koja donosi zakon. Jer samo u skladu s ovim načelom volje moguće je da slobodan izbor svakoga bude u skladu sa slobodom svih.“[32] Kant shvaća političke stranke kao zajednice usmjerene na ciljeve koje bi sve osobe trebale dijeliti, a ne na nepredviđene ciljeve za koje se neplanirano zajednički obvežu. Ovakav cilj koji bi ujedinio volju svih shvaćen je kao pravo osoba na zajednički život prema prisilnom pravu, ali im isto tako omogućava da slobodno slijede vlastitu ideju dobrog života bez (nezakonitih) povreda od strane drugih.[33] Taj cilj, koji bi se trebao dijeliti sa svima, predstavlja normativni temelj za građanske sindikate. Dakle, Kant dolazi do zaključka da je legitimno prisiljavati ljude ukoliko ih se na taj način sprječava da umanje slobodu drugih svojim vlastitim (nelegitimnim) prisilnim radnjama.

Razmišljanje slično Kantovom pronalazimo i kod John Rawlsa: „Naše vršenje političke moći potpuno je ispravno samo ako se izvršava u skladu s ustavom za čije se osnove s razlogom može očekivati da svi slobodni i jednaki građani prihvate u svjetlu načela i ideala prihvatljivih za njihov općeljudski razum.“[34]

[31] Immanuel Kant,1996. *The Methaphysics of Morals,* ur. Mary Gregor. Cambridge, Cambridge University Press, str. 24. „Any action is right if it can co-exist with everyone’s freedom in accordance with a universal law, or if on its maxim the freedom of choice of each can co-exist with everyone’s freedom in accordance with a universal law.“

[32] Ibid., str. 51. „A unilateral will (and a bilateral but still *particular* will is also unilateral) cannot put everyone under an obligation that is in itself contingent; this requires a will that is *omnilateral*, that is united not contingently but a priori and therefore necessarily, and because of this is the only will that is lawgiving. For only in accordance with this principle of the will is it possible for the free choice of each to accord with the freedom of all.“

[33] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 25.

[34] John Rawls, 2007. Remarks on political philosophy, *Lectures on the History of Political Philosophy*, ur. S. Freeman. Harvard University Press, str. 12. „Our exercise of political power is fully proper only when it is exercised in accordance with a constitution the essentials of which all citizens as free and equal may reasonably be expected to endorse in the light of principles and ideals acceptable to their common human reason.“

U mnogim razmišljanjima suvremenih liberalnih teoretičara nailazimo na to da se pitanje legitimnosti rješava određivanjem je li ono što pokušavamo legitimirati prihvatljivo za osobe koje su tome podložne.[35]

Kao što je već spomenuto, osobe imaju različite ideje o onome što je dobro i moguće je da su sve te ideje, iako različite, opravdano razložne. Kada bi se uspostavljala zakonodavna volja koja bi trebala biti usklađena sa voljom svih, Rawls smatra da bi došlo do nesuglasica oko toga kojoj ideji dati prioritet, to jest, koji skup načela je najviše razložan. Ipak, svi bi se mogli usuglasiti oko toga da su te ideje razložne. Ovo se naziva *javnim razumom* koji unutar političkog liberalizma ima ulogu pružiti jezik opravdanja koji je primjeren zadaći postizanja sporazuma o konceptu pravde u uvjetima razložnog pluralizma.[36]

Iako se politički liberalizam izbjegava temeljiti na Kantovoj moralnoj doktrini, liberalno načelo legitimnosti ostaje ukorijenjeno u njegovoj teoriji. Ono ne određuje samo granice ispravnog političkog djelovanja, već i politike same.[37]

Dakle, liberalna vizija političkog razlikuje akte prisile koji su politički i legitimni jer su u skladu s načelima za koja se razumno može očekivati da će svi prihvatiti, te one nelegitimne koji su podložni teretu prosuđivanja i stoga izvan političkog.[38] On pretpostavlja mogućnost uspostavljanja univerzalnog dogovora o političkim načelima koja bi regulirala zajedničko udruživanje na način da se pomire sloboda i zakon te se zbog toga smatra politikom konsenzusa.

2.2. Realistička vizija političkog

Realistička vizija političkog stavlja legitimitet na prvo mjesto. Da bi se neki odgovor na političko pitanje smatrao političkim primjerom on ne mora biti pravedan ili pošten, već samo mora biti legitiman. U suprotnom on nije primjer politike, kako to realisti shvaćaju, nego dominacije. Oni naglašavaju razliku između sirove moći i legitimnog autoriteta, puke sile i političke vladavine.[39]

[35] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 28.
[36] Ibid., str. 33.
[37] Ibid., str. 38.
[38] Ibid., str. 38.
[39] Ibid., str. 48.

Bernard Williams tvrdi da kada jedan agent postavlja autoritet nad drugim dolazi do onoga što on naziva „Temeljni zahtjev za legitimnost“ ili *Basic Legitimation Demand* (BLD), te je svojstveno tome da postoji nešto poput politike.[40] Mark Philip smatra da legitimitet ima snagu tamo gdje su oni koji ju provode uključeni u skup postupaka koje prepoznajemo kao politiku i koji zahtijevaju pravo da vladaju drugima. Na taj način se njihovo djelovanje shvaća kao razumljivo jer mu je cilj uređivanje odnosa među drugima, pa stoga treba zahtijevati neka ovlaštenja da bi se cilj postigao. Oni koji koriste isključivo silu ne mogu se pozivati na legitimnost, dok oni koji barem implicitno koriste politiku mogu potvrditi barem neki stupanj legitimnosti. Dakle, legitimnost proizlazi iz prava za vladanjem, a ne samo sposobnosti ili moći da se to učini. „Stoga, ako vladajuća skupina ne želi pružiti legitimnu priču, onda oni ne tvrde da imaju pravo vladati. Slično, ako ne mogu pružiti zadovoljavajući odgovor, onda, strogo govoreći, nemaju pravo vladati.“[41] Realisti smatraju da je vladavina kojoj manjka pravo za vladanje nelegitimna i stoga nepolitička, čak i ako bi njihov režim mogao pružiti okvir za suživot. U tom slučaju takva vladavina se shvaća samo kao uspješna dominacija.

Realisti naglašavaju da ljudi podržavaju različite političke ideale što znači i da preferiraju različite političke okvire koji bi mogli dati zadovoljavajući odgovor na političko pitanje iz čega proizlazi da se političko neslaganje proteže do samih normativnih načela i vrijednosti politike.

Ljudi se nikada neće usuglasiti oko temeljnih uvjeta političkog udruživanja, a realizam pod političko neslaganje uzima i različita shvaćanja dobra unutar okvira temeljnih načela pravde, postupaka vijećanja ili ustavnih bitnosti, te bilo kojeg takvog okvira uopće.

S obzirom na neslaganje oko političkih okvira među osobama, univerzalni pristanak na neki okvir ili njegovo odobravanje ne mogu biti uvjeti legitimnosti. Legitimitet zahtjeva da se svakoj osobi nad kojom država tvrdi da ima pravo vladati ponudi opravdanje, ali to ne znači da ga svaka osoba mora nužno prihvatiti.

Jeremy Waldron smatra da su procedure većinskog glasovanja prikladan odgovor na okolnosti politike jer se odlukama koje izabire većina poštuju glasovi svih koji su glasali. Usprkos neslaganju

[40] Ibid., str. 48.
[41] Ibid., str. 48. „Thus if a ruling group is unwilling to provide a legitimating story then they are not claiming that they have a right to rule. Likewise, if they are unable to provide a sufficient response then they do not, strictly speaking, have a right to rule.“

dolazi se do zajedničke odluke temeljene na međusobnom dogovoru. Dakle, da bi odgovor na političko pitanje bio legitiman, politički okvir se mora moći opravdati vjerovanjima i vrijednostima koje dijele vladari i barem većinski dio glasača. „Legitimnost je stoga još uvijek pitanje usklađenosti političkog okvira s normama, uvjerenjima i vrijednostima koje i dominantni i podređeni imaju kao zajedničko.“[42] Činjenica da neće svi prihvatiti legitimnost nekog političkog okvira ne umanjuje zato njegovu legitimnost, smatraju realisti, sve dok ga podržava većina. Ovakav prikaz legitimnosti je realan jer ne očekuje da sve osobe u nekom društvu dijele potpuno ista uvjerenja. Ipak, bitno je naglasiti da nijedan odgovor na političko pitanje ne rješava nesuglasice jednom zauvijek. Priroda političkog pitanja je takva da ćemo stalno odgovarati na njega i mijenjati svoj odgovor ovisno o okolnostima i izazovima koji se pred nas postavljaju. Uzimajući u obzir povijest politike i vladanja, možemo se smatrati sretnima što smo naslijedili relativno stabilan i uspostavljen politički poredak koji je više-manje lišen stalnih izazova u svom političkom okviru i općenito autoritetu, ali ga svejedno ne smijemo shvaćati kao zagarantirano trajno obilježje zapadnjačkog života. Stabilan i umjeren politički režim je, povijesno gledano, više iznimka nego pravilo tako da čak i tamo gdje je uspostavljen uvijek postoji mogućnost stvaranja opozicije.[43]

Reinhold Niebuhr smatra da neslaganje među ljudima proizlazi iz pristranosti čovjekovog zaključivanja, pogotovo kada je dio neke društvene grupe. Stvaranju sukoba pripisuje na prvom mjestu osjećaj kolektivnog ponosa. Rasne predrasude objašnjava na sličan način. Tvrdi da su one rezultat „rasnog ponosa“, ali naglašava da se one, iako su iracionalne, mogu nadvladati „prosvijećenim obrazovanjem“.[44] „Ne postoji nešto kao nepristran um ili predrasuda koja nije barem djelomično iskvarena ponosom.“[45] Niebuhr se zalagao da cilj politike treba biti razvoj socijalne pravde jer se na takav način širi racionalnost, ali činjenica da ljudi nikada neće biti potpuno razložni i u stanju ostaviti po strani svoje djelomične perspektive, zahtijeva da moć i prisila nastave biti neophodni alati za postizanje i održavanje društvene pravde.[46] Za razliku od

[42] Ibid., str. 50. „Legitimacy is therefore still a matter of a political framework’s conformity with norms, beliefs and values that both the dominant and the subordinate hold in common.“
[43] Ibid., str. 51.
[44] Ibid., str. 52.
[45] Reinhold Niebuhr, 2005. *Moral Man and Immoral Society*. London, Continuum, str. 144. „There is no such thing as an unprejudiced mind or judgement which is not at least partially corrupted by pride.“
[46] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 53.

Niebuhra, većina teoretičara suvremenog realizma izbjegava iznositi tvrdnje o ljudskoj prirodi te su više usredotočeni na materijalne interese i povezivanje neslaganja i sukoba s teorijama prirode normativne vrijednosti i prosudbe. Fokus je stavljen na odnos između pluralnih i sukobljenih vrijednosti i ustrajnosti političkih neslaganja.[47]

Bez obzira na raznolikost političkih okvira, svi se oni zauzimaju za ljudska prava, jednakost, slobodu, pravdu,… Iz ovoga bi se moglo zaključiti da je politika više okarakterizirana slaganjem nego neslaganjem, barem u pogledu ciljeva i vrijednosti. Međutim, odgovor realizma na ovo jest da se to odnosi samo na apstraktnu razinu, a čim se dublje uđe u istraživanje politike uviđamo da čak i oni koji se prividno slažu oko tih vrijednosti ipak ne slažu međusobno. Stvar je u tome da se različiti sistemi vrijednosti sastoje od različitih interpretacija istih vrijednosti. Dakle, čak i ako se radi o istim vrijednostima, u različitim okvirima im se daje drugačiji prioritet. Ovdje je bitno naglasiti razliku između političkog neslaganja i političkog konflikta. Političko neslaganje odnosi se na sisteme u kojima se vrednuju iste vrijednosti, ali su drugačije rangirane. Često se događa unutar istih političkih okvira koji imaju različite interpretacije istih vrijednosti. Politički konflikt izbija između ljudi koji imaju drugačije shvaćanje političkog dobra i stoga podržavaju različite političke okvire. Ovo razlikovanje omogućuje nam da prepoznamo političke razlike koje se događaju unutar istog okvira (neslaganje) i političke razlike koje se tiču samog okvira (konflikti).

Realizam se često povezuje sa vojnom moći i svođenjem politike na igru u kojoj je pobjednik onaj koji ima najveću vojnu moć. Realisti cijene sve oblike koje moć može poprimiti kako bi se postigli željeni ciljevi osoba i države, ali radi jasnu razliku između političke moći i fizičkog nasilja. Hans Morgenthau opisuje političku moć kao psihološki odnos između onih koji imaju moć i onih nad kojima se provodi moć. Smatra da politička moć proizlazi iz tri izvora: „očekivanje koristi, poštovanja ili ljubavi prema ljudima ili institucijama, i strah od nedostataka. Samo u potonjem izvoru političke moći fizičko nasilje igra bilo kakvu ulogu (dakle prijetnja policijskim djelovanjem, zatvorom, smrtnom kaznom i ratom), pa čak i tada samo se prijetnja od toga računa

[47] Ibid., str. 54.

kao politička: čim se nasilje dogodi, označava odricanje političke moći u korist vojne ili pseudovojne moći.“[48]

Realizam ne shvaća politiku kao nemoralnu borbu za moći lišenu svih vrijednosti i normativnih ciljeva do kojih osobe drže. Fokus klasične realističke književnosti bio je upravo realno shvaćanje politike koja bi služila kao prikladnija osnova za postizanje ciljeva kojima težimo. On ne nudi viziju politike kao same borbe za moći, već samo priznaje da se borba za moći događa kao sredstvo za postizanje normativnih ciljeva koji su različiti i sukobljeni. „Budući da prirodno stanje ljudskih bića ne teži harmoniji i dogovoru, a ipak naš suživot ovisi o donošenju odluka, politika će neizbježno uključivati prevladavanje nekih volja, vrijednosti i izbora nad drugima.“[49] Prisila je potrebna, smatraju realisti, jer uvijek postoji političko neslaganje, ali ipak nije moguće da se država vodi jedino time. Zadaća države je stvoriti sklad ako on već ne postoji prirodno.

Realizam nastoji ustvrditi autonomiju političkog od moralnog, ali to ne znači potpuno isključivanje moralnog iz politike. On samo nastoji bolje objasniti moralne dileme koje se javljaju u političkim sferama. Smatra da se, kada se zapitamo što bismo trebali učiniti, ne možemo pozivati isključivo na ono što bi bilo moralno učiniti u nekoj političkoj situaciji jer se nećemo svi složiti oko toga što je u toj situaciji moralno ispravno.

2.3. Temelji liberalnog realizma

Kod određivanja temelja liberalnog realizma potrebno je istražiti posljedice liberalne teorije o ozbiljnom shvaćanju činjenice političkog pluralizma koja uključuje realističku viziju politike.[50] Svaka teorija koja se bavi moralnim, vjerskim ili političkim pluralizmom treba odrediti podrijetlo i prirodu tog neslaganja kako bi mu mogla ponuditi zadovoljavajući odgovor. Sleat navodi kako

[48] Hans J. Morgenthau, 1967. *Politics among Nations – The Struggle for Power and Peace, 4th ed*. New York, Alfred A. Knopf, str. 26. „…expectation of benefit, the respect or love for men or institutions, and the fear of disadvantages. Only in the latter source of political power does physical violence play any part (so the threat of police action, imprisonment, capital punishment, and war) and even then it is only the threat of it that counts as political: as soon as ‘violence becomes an actuality, it signifies the abdication of political power in favour of military or pseudo-military power.“

[49] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 60. „Since the natural condition of human beings does not tend towards harmony and agreement, and yet our co-existence depends upon decisions being made, politics will unavoidably involve the predominance of some wills, values, and choices over others.“

[50] Ibid., str. 132.

je realizam već pokušao dati razne prikaze toga, ali nijedan nije prihvaćen kao prikladan za liberalni realizam. On stoga predlaže da se prilagodi elaboracija razložnog neslaganja koju pronalazimo u političkom liberalizmu kako bi se objasnilo podrijetlo i priroda moralnog i vjerskog pluralizma. „Želim raspraviti o tome kako liberalna teorija mora izričito prihvatiti da je liberalizam kontroverzan i osporavan prikaz politike oko kojega se osobe mogu razložno razići i, pritom, prepoznati duboko stranačku prirodu vlastitih normativnih temelja, sa svim posljedicama za koje ovo daje povod.“[51]

Pri određivanju podrijetla političkog neslaganja koje treba biti konzistentno s realističkom vizijom političkog potrebno je uzeti u obzir nekoliko stavki, osobito neizbježnost i trajnost neslaganja.[52] Realizam shvaća pluralizam kao nešto što se mora razriješiti u politici, a liberalizam se zalaže za ideju da bi svi ljudi trebali biti što slobodniji u usvajanju vlastitih raznolikih životnih planova (iako ipak ne možemo tvrditi da slavi pluralizam). Zbog ovoga realističko objašnjenje podrijetla političkog neslaganja i sukoba, kao naše inherentne pristranosti, ne možemo prihvatiti kao zadovoljavajuće objašnjenje.[53]

S razlogom možemo očekivati da će ljudi imati suprotstavljena ili različita mišljenja oko najvažnijih pitanja kao što su moral, religija i pravda. To proizlazi iz naše ograničenosti kod zaključivanja o takvim stvarima. Dakle, pluralizam je neizbježan i možemo očekivati da će se to dogoditi kada ljudi u uvjetima slobode koriste razum. Ovo je bitno obilježje jer iz njega proizlazi da je pluralizam trajan osim ako država ne upotrijebi prisilu kako bi stvorila univerzalni konsenzus vjerovanja. Pluralizam je značajka modernog života s kojom se moramo pomiriti, a ne ju slaviti. Teret prosuđivanja govori nam o neizbježnim i trajnim ograničenjima ljudskog zaključivanja; „ne slijede nužno nikakvi normativni sudovi o vrijednosti pluralizma.“[54] Da bismo došli do dosljednog realističkog prikaza podrijetla pluralizma, moramo ga potražiti u teretima prosuđivanja.

Mnogi suvremeni liberali prihvatili su da se ovakvi tereti primjenjuju u centralnim političkim konceptima. Prihvaćanje toga omogućuje da se bolje razumiju naša neslaganja kod tumačenja i razumijevanja drugih političkih koncepata i vrijednosti. Neslaganja u različitim interpretacijama

[51] Ibid., str. 132. „I want to discuss how liberal theory needs to explicitly accept that liberalism is a controversial and contested account of politics over which persons can *reasonably* disagree and, in doing so, recognise the deeply partisan nature of its own normative foundations, with all the consequences that this gives rise to.“
[52] Ibid., str. 133.
[53] Ibid., str. 133.
[54] Ibid., str. 134. „…no normative judgements about the value of pluralism necessarily follow.“

granica tolerancije, slobode, jednakosti i ljudskih prava redovito su podvrgnuti teretu prosuđivanja. Ovo nas vodi korak bliže objašnjavanju podrijetla i prirode političkih neslaganja.

Prihvatimo li mogućnost da nečije neslaganje može biti razložno, čak i ako zastupa neliberalne doktrine, u smislu da se odvija preko tereta prosuđivanja, onda možemo vjerodostojno koristiti terete prosuđivanja da bismo objasnili podrijetlo radikalnog političkog sukoba.[55] Za očekivati je da će se suparničke sveobuhvatne doktrine razlikovati s obzirom na terete prosuđivanja u odgovorima na najvažnija politička pitanja.

Politički liberalizam smatra da, ako se osobe ne mogu razložno složiti oko nekog načela, to jest ako je ono podvrgnuto teretu prosuđivanja, onda se nalazi izvan političkog i ne može se uzeti kao legitimno za politički poredak. Ipak, u liberalnom realizmu ovo ne čini uvjet za legitimnost. Političko neslaganje potvrđuje da su oni koji su odbacili prihvaćanje liberalizma tako učinili slobodnim korištenjem svojim racionalnim moćima, te se stoga trebaju poštivati kao slobodna, jednaka i racionalna bića.[56]

Liberalni realizam nema nikakvih epistemoloških tvrdnji u vezi s načinom na koji bi se ljudi trebali držati svojih uvjerenja te smatra da je neslaganje oko epistemologije samo još jedan od aspekata nesloge s kojim se politika suočava. On smatra da ljudi mogu biti potpuno predani svojim uvjerenjima usprkos tome što drugi niječu njihovu istinitost i vrijednost. To je zato što politička vizija liberalnog realizma pretpostavlja postojanje poteškoća u ostvarivanju vlastitih ciljeva ljudi „kao angažiranih sljedbenika s osjećajem strasti u Weberovom smislu 'brige za samu stvar, strastvene predanosti 'cilju', bogu ili demonu koji zapovijeda tim uzrokom.“[57] Liberalni realist je netko tko vidi liberalizam kao angažiranost oko vječnog nadmetanja sa suparničkim vizijama političkog dobra, ali i kao model suživota za koji se vrijedi boriti. Iz ovoga slijedi da politički teoretičari moraju opetovano naglašavati temeljne važnosti liberalizma i prilagođavati ih društvenim, političkim i ekonomskim uvjetima ovisno o njihovom mijenjanju. Ipak, liberalni realisti ostati će osjetljivi na povijesnu jedinstvenost liberalizma, činjenicu da je politika stalna borba za vlast čak i za one koji ju trenutno posjeduju (zbog svojstvene krhkosti svakog političkog

[55] Ibid., str. 134.
[56] Ibid., str. 136.
[57] Ibid., str. 139. „…as engaged partisans with a sense of passion in Weber's sense 'of concern for the thing itself, the passionate commitment to a 'cause', to the god or demon who commands that cause.“

poretka) te na stranačke i osporavajuće prirode svojih normativnih vrijednosti.[58] U tom smislu biti će više svjesni važnosti političke moći. Sleat ovdje naglašava dvostruku vezu liberalnog realizma: povijesnu i normativnu. S obzirom da je liberalizam kroz povijest bio vođen željom da se politička moć ograniči, a zadatak realizma jest da prepozna važnost moći u svakom političkom režimu, koncept legitimnosti mora ostati u središnjem mjestu čak i kod ovakve realističke koncepcije liberalne politike.

Liberalizam ne shvaća političko kao međusobno osporavanje različitih i konkurentskih koncepata političkog dobra te je zbog toga podvrgnut kritikama realizma. Dakle, zadaća realizma jest da u prikazu liberalizma potvrdi političko. Ovdje se postavlja pitanje kakva treba biti ta potvrda. Schmitt je vjerovao da se „fenomen političkog može shvatiti samo u kontekstu uvijek prisutne mogućnosti prijatelja-neprijatelja.“[59] Ovo grupiranje nastaje kada određena udruženja ljudi dostignu određeni intenzitet. Također je smatrao da ovaj intenzitet antagonizma u odnosu prijatelja i neprijatelja mora uključivati stvarnu mogućnost fizičkog ubijanja. Ova mogućnost sukoba je temelj uspostavljanja razlike u odnosu prijatelja i neprijatelja, a Schmitt ju uzima i za cilj i preduvjet politike. Osudio je liberalizam kao politiku iskorjenjivanja politike te je izjavio da ne postoji liberalna politika već samo liberalna kritika politike.

Liberalizam se prezentira kao politički neutralan u smislu da dopušta rješavanje bilo kakvih sukoba kroz intelektualne rasprave ili ekonomske razmjene. Na taj način liberalizam prikriva svoje specifičnosti, ali i antagonizam odnosa prijatelj-neprijatelj.

Mnogi liberali su priznali da je život u liberalnim državama lakši za one koji slijede određene koncepcije dobra nego za druge te da će s vremenom dovesti do homogenizacije koncepcija.[60] „U tom smislu prihvaćanje stranačkih temelja liberalnog realizma znači afirmirati i političko i političku prirodu samog liberalizma.“[61] Iz ovoga slijedi da liberalni realizam treba prihvatiti Schmittovu teoriju prijatelj-neprijatelja kao srž političkog.

[58] Ibid., str. 140.
[59] Carl Schmitt, 1999. *The Concept of the Political*. Cambridge, Cambridge University Press, str. 35. „The phenomenon of the political can be understood only in the context of the ever present possibility of the friend-enemy.“
[60] Matt Sleat, 2013. *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*. Manchester, Manchester University Press, str. 143.
[61] Ibid., str. 143. „In this sense, accepting the partisan foundations of liberal realism is to affirm both the political and the political nature of liberalism itself.“

Prikaz odnosa prijatelj-neprijatelj u liberalnom realizmu treba zadržati ideju politike kao sukoba koju ovakav odnos naglašava, a istovremeno ga učiniti kompatibilnim s normativnim zahtjevima liberalnog legitimiteta.[62] Dakle, pred liberalne realiste je postavljen zadatak da afirmiraju političko bez narušavanja moralne jednakosti i individualne slobode onih koji odbacuju liberalizam.

Osnovna normativna opredjeljenja za slobodu i jednakost u liberalnoj tradiciji sastoje se od nekoliko različitih i konkurentnih tumačenja od kojih svako ima vlastite preporuke za odgovarajući politički okvir. S obzir da se politika shvaća kao sukob između različitih političkih ideala, u liberalnoj tradiciji nailazimo na borbu između konkurentskih liberalizama. Liberalni realizam ne označava sinonim ni za jedan od njih već pruža način razmišljanja o liberalnoj politici u kontekstu u kojem bilo koja od ovih konkurentnih koncepcija pruža politički okvir, ali u kojem se alternativni liberalni ideali natječu za vlast.[63] Zadaća liberalnog realizma je razmotriti odnos između različitih i konkurentnih shvaćanja liberalizma, a to znači da se ne mogu svi okarakterizirati kao prijatelji jer, kao što smo već spomenuli, postoji razlika između političkog neslaganja i političkog sukoba.

Chantal Mouffe nastoji razriješiti ovo pitanje uvođenjem kategorije protivnika u svom političkom agonizmu. Agonizam se svrstava pod realizam jer kao polazište uzima političku teoriju u kojoj se tvrdi da osobe zauzimaju bitno različite i konkurentne stavove o najvažnijim moralnim, vjerskim i političkim pitanjima. Ovime se isključuje mogućnost da se politički poredak može utemeljiti na bilo kojem predpolitičkom normativnom konsenzusu.[64] Umjesto na osobne sklonosti, naglasak se stavlja na institucije i praksu. Mouffe smatra da se demokratske politike trebaju pobrinuti za uklanjanje potencijalnog antagonizma koji postoji u društvenih odnosima. Antagonizam pretpostavlja postojanje odnosa mi-oni u kojem su ove dvije strane neprijatelji i nemaju zajedničko stajalište dok agonizam pretpostavlja odnos mi-oni u kojem su to dvije sukobljene strane koje si priznaju međusobnu legitimnost, usprkos tome što ne postoji racionalno rješenje njihovog sukoba.[65] Legitimitet koji si ove dvije sukobljene strane priznaju proizlazi iz činjenice da se ipak smatraju pripadnicima istog udruženja.

U okvirima liberalnog realizma prijateljima bi se smatrali oni koji zagovaraju istu verziju liberalnog političkog okvira, protivnici bi bili oni koji zagovaraju apolitički okvir koji je varijacija

[62] Ibid., str. 144.
[63] Ibid., str. 146.
[64] Ibid., str. 145.
[65] Ibid., str. 146.

liberalizma, a neprijatelji bi bili oni koji ne podržavaju liberalni oblik političkog poretka.[66] Neprijatelji liberalnog realizma bili bi različiti od neprijatelja agonizma, a bilo bi ih više, što znači da bi bilo manje prijatelja i protivnika.

Ipak, agonizam je radikalna teorija demokracije, a liberalni realizam to nije. Iako je kategorija protivnika korisna jer nam omogućuje uvođenje treće opcije u odnosu prijatelj-neprijatelj, protivnici i neprijatelji agonizma nužno će se razlikovati od onih liberalnog realizma. Neprijatelji agonizma biti će samo oni koji odbacuju demokratske vrijednosti i institucije što bi značilo da u kategoriju protivnika mogu spadati predstavnici iz cijelog političkog spektra sve dok su privrženi načelima agonizma. Mouffe je više puta kritizirana zbog neuspjeha da bolje utvrdi sadržaj ovakvog „sukobljenog konsenzusa“ čije prihvaćanje bi bilo uvjet za određivanje protivnika.

Osnovno poimanje slobode i jednakosti temelji su realističkog prikaza liberalizma, ali postoji mnogo različitih interpretacija ovih vrijednosti koje su također u skladu s liberalnom politikom. Neslaganja između liberala s obzirom na njihove razlike u određivanju temeljnih normativnih opredjeljenja i političkih praksi dio su svakodnevnih stvari politike.

Često se postavljaju i pitanja tko je, a tko nije, liberal te predstavljaju li različite političke stranke varijacije na istu temu. Upravo zbog ovoga nije moguće unaprijed utvrditi tko bi bili prijatelji, protivnici i neprijatelji liberalnog realizma.

[66] Ibid., str. 147-148.

3. LIBERALNI REALIZAM U ETICI IMIGRACIJE

Kako bi države ostvarile prava na građansko ili teritorijalno isključivanje bilo bi potrebno odrediti razliku između građana i migranata na etičkim temeljima. Cole smatra da se ovakva razlika ne može odrediti, a s obzirom da kontraargument iznosi tvrdnju da su liberalne države neodržive bez toga, on ne isključuje mogućnost da su i jedna i druga strana u pravu. Zbog toga predstavlja pristup liberalnog realizma u etici imigracije kao alternativu i jednom i drugom.

Uzima realizam iz teorije međunarodnih odnosa „kao stajalište da je, budući da je međunarodni poredak opasno anarhičan, jedini racionalan pristup nacionalnih država da slijede svoje vlastite interese.“[67] Realizam zastupa stav da je jedino racionalno da država slijedi svoj vlastiti interes ili drugim riječima, teži ka sebičnom amoralizmu.[68] Ovdje se radi o preuzimanju Hobbesovog stava o „prirodnom stanju“ koje se preslikava na međunarodni poredak na način da se države međusobno trebaju smatrati potencijalnim prijetnjama. Granice morala sežu do nacionalnih granica što znači da se etička pitanja na globalnoj razini smatraju iracionalnima.

Liberalni realizam prihvaća ovakav stav prema međunarodnom poretku te ga proširuje i na liberalne institucije. Smatra da se i one trebaju zaštititi od neželjenih useljenika čak i ako to zahtijeva provođenje neliberalnih praksi. U ovom slučaju se poziva na argumente realizma o nacionalnom interesu.

Liberalne demokracije trebale bi, smatraju liberalni realisti, ograničiti imigraciju kako bi mogle održati svoje institucije poput sustava socijalne skrbi i zdravstvenog osiguranja na istom nivou. Iako ovo znači diskriminiranje onih koji žele ući u državu, a s obzirom da ne postoji etički utemeljena razlika između njih i građana, isključenje imigranata se vidi kao potrebno kako bi se zaštitili osobni interesi građana. „Ako vjerujemo da su određene institucije ključne za pravičan liberalni poredak, tada moramo biti spremni poduzeti potrebne korake kako bismo ih zaštitili, tvrdi liberalni realist, bez brige da ovaj „pravedni“ politički poredak samo pruža pravdu proizvoljno

[67] Phillip Cole, 2007. Human rights and the national interest: migrants, healthcare and social justice. *Journal of Medical Ethics,* 33 (5), str. 271. „…as the view that, as the international order is dangerously anarchic, the only rational approach for nation-states is to pursue their self-interest.“
[68] Ibid., str. 271.

ograničenoj skupini ljudi.“[69] Liberalni univerzalizam, globalna pravda i međunarodna ljudska prava duboko su ukorijenjeni u etiku i naglašavaju moralan odnos između ljudi. Stavimo li ove institucije u takav kontekst, uviđamo da obranom njih putem diskriminacije imigranata narušavamo etičku osnovu samih institucija.[70] Liberalni realisti žele ograničiti pristup ovim institucijama kako bi se one zaštitile i održale, zato što nam pružaju ono što želimo i mi želimo to zadržati, a to znači da ne postoji neki etički razlog njihovog ograničavanja. Ovakva odluka utemeljena je na realizmu jer se vodi za nacionalnim vlastitim interesom zbog kojeg se napuštaju pitanja međunarodnih ljudskih prava i globalne socijalne pravde.[71] Liberalna politička teorija se u ovakvom kontekstu ne snalazi dovoljno dobro jer još uvijek nije u mogućnosti ponuditi zadovoljavajući odgovor na pitanje moralnog opravdanja za isključivanje imigranata i pritom ostati dosljedna sebi. S obzirom na ovo, Cole iznosi pretpostavku da u liberalnoj političkoj teoriji možda ipak nema mjesta za ideju međunarodnih ljudskih prava i pitanje globalne pravde te tvrdi da liberalnim teoretičarima preostaju dva izbora: liberalni univerzalizam koji je proturječan samom sebi i stoga nekoherentan, ili liberalni realizam koji je koherentan i dosljedan, ali samo ako se potpuno napusti potraga za moralom.[72]

Može se prigovoriti da ovo uopće nije rješenje koje se traži jer argument koji bi dao zadovoljavajući odgovor treba uključivati moral.

Kao kontraargument ovom prigovoru možemo reći da je realizam najracionalniji pristup koji nudi rješenje ovog problema, pa je stoga i najmoralniji. Ako države imaju moralnu obvezu štititi svoje vlastite interese, koji su uostalom i interesi njihovih građana, onda bi njihovo zanemarivanje nanijelo štetu domaćem stanovništvu te bi se takvo djelovanje moglo opisati kao nemoralno. Dakle, nije moguće potvrditi optužbe da je realizam amoralan.

„Da bi liberalni realizam bio moralno rješenje problema - a ne činjenični opis stava kojega zauzimaju liberalni teoretičari koji se odijevaju u odjeću komunitarizma - onda mora ostati

[69] Christopher Heath Wellman; Phillip Cole, 2011. *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York, Oxford University Press, str. 310. „If we believe that certain institutions are crucial for a just liberal order, then we must be prepared to take the necessary steps to protect them, argues the liberal realist, without concern that this “just” political order only provides justice to an arbitrarily bounded group of people.“

[70] Phillip Cole, 2007. Human rights and the national interest: migrants, healthcare and social justice. *Journal of Medical Ethics*, 33 (5), str.272.

[71] Christopher Heath Wellman, Phillip Cole, 2011. *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?*. New York, Oxford University Press, str. 310.

[72] Ibid., str. 311.

moralno brutalan s plitkim temeljima: te su nam institucije vrijedne i stoga je za nas najbolje da budu zaštićene.“[73]

Liberalni realisti su jedini uspjeli iznijeti koherentnu i dosljednu teoriju koja opravdava zatvaranje granica u cilju očuvanja liberalnih institucija, ali to zahtijeva, kao što je Cole rekao, da liberalni realizam ostane plitka i brutalna filozofija.

[73] Phillip Cole, 2007. Human rights and the national interest: migrants, healthcare and social justice. *Journal of Medical Ethics*, 33 (5), str. 272. „If liberal realism is to be a moral solution to the problem—rather than a factual description of the attitude liberal theorists take to it which they dress up in the clothes of communitarianism—then it has to remain a morally brutal one with shallow foundations: that these institutions are valuable to us and therefore it is best for us that they are protected.“

4. ZAKLJUČAK

U raspravi o zatvorenim i otvorenim granicama izneseni su neki od najistaknutijih argumenata za jednu i drugu stranu, ali na svaki od navedenih argumenata može se dati jednako racionalan i moralno potkrijepljen protuargument. Međutim, liberalni realisti elaborirali su svoju teoriju o etici imigracije na način da se svaki protuargument vraća na početak rasprave i ponovno dovodi do istog. Jedini nedostatak koji uočavam u teoriji liberalnog realizma o etici imigracije jest taj što se dovodi u pitanje odnos morala i morala. Drugim riječima, moralno odnošenje države prema građanima, zastupajući i štiteći njihove interese, negira moralnost odnosa prema imigrantima. S druge strane, postavi li se moralan odnos s imigrantima, štetu trpe građani. S obzirom na strukturiranost ovog argumenta, usporedila bih ga s altruizmom. Naravno, ovdje ne mislim na čisti altruizam već altruizam u smislu da liberalna država, sagledamo li ju kao odvojeni entitet od građana, vodeći se liberalnim realizmom stavlja na prvo mjesto njihove interese, a zanemaruje bitna liberalna načela o globalnoj jednakosti, pravdi i ljudskim pravima koji se odnose na one van njenih teritorijalnih granica. Ovdje također uzimam u obzir to da država ima moralnu obvezu prema svojim građanima, ali ne nužno prema migrantima. Ipak, i svaki migrant je rođen u nekoj državi koja, iz ovoga slijedi, ima moralnu obvezu prema njemu. Ako ta država nije ispunila svoju moralnu obvezu prema svojem stanovništvu, zašto je za očekivati da je na drugoj državi da ispravi takvu nepravdu na način da nanese nepravdu vlastitom stanovništvu? Ovdje bi se kao kontraargument moglo pozvati na kozmopolitski egalitarizam. Uistinu, ne biramo gdje ćemo se roditi i nijedna osoba nije ništa napravila kako bi se rodila u bogatoj državi, ali bogate države postoje i postoje zahvaljujući ljudima. Nitko ne može „zaslužiti“ mjesto rođenja u bogatoj državi, ali njegovi preci su zaslužni za bogatstvo te države. Iz ovoga slijedi i da mi svojim djelovanjem možemo utjecati na uvjete u kojima će se naši potomci roditi.

Dakle, moralna obveza države je brinuti o interesima njenog stanovništva, a naša obveza jest truditi se osigurati što bolji život za nas i naše potomke. Ove dvije obveze se međusobno podupiru, a teorija liberalnog realizama se brine da ne trpimo posljedice uzrokovane tuđim nepoštivanjem vlastitih obveza.

LITERATURA

1) Abizadeh, A. (2008). Democratic Theory and Border Coercion: No Right to Unilaterally Control Your Own Borders, *Political Theory*, 36 (1), 37–65.
2) Carens, J. (1987). Aliens and Citizens: The Case for Open Borders, *Review of Politics*, 49 (2), 251–273.
   (2013). *The Ethics of Immigration*, Oxford: Oxford University Press.
3) Cole, P. (2007). Human rights and the national interest: migrants, healthcare and social justice. *Journal of Medical Ethics*, 33 (5), 269–272.
4) Sullivan, T. A. (1996). Immigration and the Ethics of Choice, *The International Migration Review*, 30 (1), 90–104.
5) Wellman; C. H.; Cole, P. (2011). *Debating the Ethics of Immigration: Is There a Right to Exclude?* New York: Oxford University Press.
6) Kant, I. (1997). On the common saying: This may be true in theory, but it does not apply in practice, *Political Writings*, ur. Hans Reiss, Cambridge: Cambridge University Press.
   (1996). *The Methaphysics of Morals*, ur. Mary Gregor, Cambridge: Cambridge University Press.
7) Morgenthau, H. J. (1967). *Politics among Nations – The Struggle for Power and Peace, 4th ed*., New York: Alfred A. Knopf.
8) Niebuhr, R. (2005). *Moral Man and Immoral Society*, London: Continuum.
9) Rawls, J. (2007). Remarks on political philosophy, *Lectures on the History of Political Philosophy*, ur. S. Freeman, Harvard University Press.
10) Rousseau, J. J. (1997). Of the social contract, *The Social Contract and Other Later Political Writings*, ur. Victor Gourevitch. Cambridge: Cambridge University Press.
11) Schmitt, C. (1999). *The Concept of the Political*, Cambridge: Cambridge University Press.
12) Sleat, M. (2013). *Liberal Realism: A realist theory of liberal politics*, Manchester: Manchester University Press.
13) Weiner, M. (1996). Ethics, National Sovereignty and the Control of Immigration, *The International Migration Review*, 30 (1), 171–197.

14) Whelan, F. (1998). Citizenship and Freedom of Movement: An Open Admissions Policy?; *Open Borders? Closed Societies? The Ethical and Political Issues*, ur. M. Gibney, London: Greenwood Press.

INTERNETSKE POVEZNICE

1) Korab-Karpowicz, W. J. (2018). Political Realism in International Relations, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ur. Edward N. Zalta: https://plato.stanford.edu/archives/sum2018/entries/realism-intl-relations/
2) Kwan, J. (2021). *What is Immigration Ethics?*: https://www.scu.edu/ethics/focus-areas/immigration-ethics/immigration-ethics-resources/what-is-immigration-ethics/
3) Wellman, C. H. (2020). Immigration, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*, ur. Edward N. Zalta: https://plato.stanford.edu/archives/spr2020/entries/immigration/

SAŽETAK

Ovaj rad kroz objašnjavanje etike imigracije ukratko iznosi normativne probleme s kojima se države susreću prilikom kretanja pojedinaca preko granica. Naglasak se stavlja na probleme vezane za status, prava i životne šanse imigranata, dakle moral i prava zauzimaju središnje mjesto. Velik dio rasprave u etici imigracije bavi se pitanjem imaju li države pravo ograničiti imigraciju te na kojim kriterijima i vrijednostima bi se takva imigracijska politika temeljila. Postoje mnoge teorije koje pokušavaju ponuditi rješenje za ove probleme, a uglavnom se dijele na one za zatvorene granice i one za otvorene granice. Od argumenata za zatvorene granice izdvojeni su: očuvanje kulture, održavanje ekonomije, podjela državnih dobara, političko funkcioniranje, uspostava sigurnosti, političko samoodređivanje, demokracija i nadležnost. S druge strane imamo argumente za otvorene granice od kojih se navode: kozmopolitski egalitarizam, libertarijanizam, demokracija i utilitarizam. Liberalni realizam je jedan od pristupa koji također pokušava razriješiti probleme etike imigracije. Iako je naizgled kontradiktorna teorija, pogotovo kada je u pitanju moral, radi se u stvari o uravnotežavanju liberalne teorije na realističkim temeljima. Liberalni realisti su jedini uspjeli iznijeti koherentnu i dosljednu teoriju koja opravdava zatvaranje granica kako bi se očuvale liberalne institucije. Smatra da se države međusobno trebaju smatrati potencijalnim prijetnjama te da granice morala sežu do nacionalnih granica. Liberalni realizam zastupa stajalište da se države trebaju voditi vlastitim nacionalnim interesom jer je to i interes njihovih građana. Smatra da države imaju moralnu obvezu štititi interese svojih građana te da bi otvaranje granica napravilo upravo suprotno, to jest, nanijelo štetu domaćem stanovništvu.

Ključne riječi: etika, imigracija, zatvorene granice, otvorene granice, liberalni realizam

ABSTRACT

This paper, through an explanation of immigration ethics, briefly outlines the normative problems that states face when individuals are moving across borders. Emphasis is placed on issues related to the status, rights and life chances of immigrants, hence moral and rights hold a central position. Much of the debate on immigration ethics addresses the question of whether states have the right to restrict immigration and on what criteria and values such an immigration policy should be based. There are many theories that try to offer a solution to these problems, and they are mostly divided into those for closed borders and those for open borders. Among the arguments for closed borders, the following were singled out: preservation of culture, sustenance of the economy, distribution of state benefits, political functioning, establishment of security, political self-determination, democracy and jurisdiction. On the other hand, the arguments for open borders that were listed are: cosmopolitan egalitarianism, libertarianism, democracy and utilitarianism. Liberal realism is an approach that tries to offer a solution to the problems of immigration ethics as well. Although it is a seemingly contradictory theory, especially when it comes to moral, it is in fact a matter of balancing liberal theory on a realistic basis. Liberal realists are the only ones who have managed to put forward a coherent and consistent theory that justifies closing borders in order to preserve and protect liberal institutions. They believe that states should consider each other as potential threats and that the boundaries of morality extend only to national borders. Liberal realism advocates the view that states should be guided by their own national interest because that is also the interest of their citizens. It claims that states have a moral obligation to protect the interests of their citizens and that opening borders would do just the opposite, that is, harm the local population.

Key words: ethics, immigration, closed borders, open borders, liberal realism

PRILOZI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja LUCIJA GRGIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja TALIJANSKOG JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI I FILOZOFIJE izjavljujem da je ovaj završni/diplomski rad rezultat isključivo mojega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio završnoga/diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga/diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 23.09.2021.

Potpis

IZJAVA O POHRANI ZAVRŠNOGA/DIPLOMSKOGA RADA (PODCRTAJTE ODGOVARAJUĆE) U DIGITALNI REPOZITORIJ FILOZOFSKOGA FAKULTETA U SPLITU

Student/ica: LUCIJA GRGIĆ

Naslov rada: ETIKA MIGRACIJE I LIBERALNI REALIZAM

Znanstveno područje: FILOZOFIJA

Znanstveno polje: ETIKA

Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): IZV. PROF. DR. SC. MARITA BRČIĆ KULJIŠ

Komentor/ica rada (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): /

Članovi Povjerenstva (akad. stupanj i zvanje, ime i prezime): /

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanoga završnoga/diplomskoga rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice potpuno odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama *Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju*, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) u otvorenom pristupu

b) dostupan studentima i djelatnicima FFST-a

c) dostupan široj javnosti, ali nakon proteka 6 mjeseci / 12 mjeseci / 24 mjeseca (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

U slučaju potrebe (dodatnoga) ograničavanja pristupa Vašemu ocjenskomu radu, podnosi se obrazloženi zahtjev nadležnomu tijelu u ustanovi.

Mjesto, nadnevak: 23.09.2021., SPLIT 21000

Potpis studenta/studentice: Lucija Grgić